Verksamhetsberättelse för 2025 för Västerbottens läns nykterhetsförbund

- den samlade nykterhetsrörelsen i Västerbotten

Styrelsen för VLN har haft följande sammansättning under 2025:

Ordförande	Bertil Forsberg
Vice ordförande	Kurt Bergner MHF
Sekreterare	Kerstin Sjöström IOGT-NTO
Kassör	Carina Granberg IOGT-NTO
Ledamot	Maria Vredin SBF
Ledamot	Sven Ederlöf SBF
Ledamot	Birgitta Hellström Junis
Revisorer	Karl-Gunnar Miltsis SBF och Hans-Inge Smetana MHF
Revisorssuppleanter	Johan Brändström SBU och Joakim Löfbom IOGT-NTO
Valberedning	Ann-Marie Lindgren SBF sammankallande och Linda Tjälldén IOGT-NTO

Styrelsen har haft sju styrelsemöten under verksamhetsåret. Eftersom styrelsen har träffats fysiskt i andra sammanhang under året har de flesta av styrelsemötena genomförts digitalt. Digitala möten underlättar när styrelsens ledamöter finns på olika platser.

Årsmöte 2025

Årsmötet för 2025 hölls den 23 april på Ordenshuset i Umeå. Totalt deltog 21 personer på årsmötet, varav några deltog digitalt. Mats Lundström, IOGT-NTO, var årsmötesordförande.

Resultatet för 2024 blev ett plus på 18 480 kr, och behållning vid årets slut var 152 498 kr. En del av behållningen var projektbidrag från Stiftelsen Ansvar för Framtiden (SAFF) för projektet ”Nya grepp för opinionsbildning i samverkan” som skulle pågå till april 2025, men VLN fick förlängd tid för genomförande av projektet året ut.

Årsmötet inleddes med ett mycket intressant seminarium med Emil Juslin, chef för IOGT-NTO:s drogpolitiska avdelning. Han gick igenom delar av den senaste forskningsrapporten ”När mindre är mer – Hälsovinster och samhällseffekter av minskad alkoholkonsumtion”. Internationell och svensk forskning visar tydligt att minskad alkoholkonsumtion både på befolkningsnivå och individuellt har stora fördelar för både hälsa och samhälle. Föredraget följdes av ett intressant samtal om forskningsrapporten.

Projektet ”Nya grepp för opinionsbildning i samverkan”

Projektet har finansierats av SAFF och avslutades i december 2025.

I januari 2025 anordnades projektets andra utbildningsdag, denna gång på Hotell Björken i Umeå. Ett 30-tal deltagare, nära hälften nya för projektet, fick ta del om de olika metoder av medborgarforskning som använts inom projektet och diskutera utvecklingsmöjligheter. Efter denna utbildningsdag genomfördes en utvärdering och intresseanalys med hjälp av en webenkät riktad till deltagarna. Den visade på en mycket positiv bedömning av projektets resultat.

Under 2025 fortsatte vi att sprida framtagna underlag och data via media, möten och presentationer.

Under året tillkom också två nya granskningar. Den första undersökningen föranleddes av observationen att få brottstillfällen hade inträffat sommartid i tingsrättsstudien av rattfylleridomar trots högst alkoholkonsumtion och flest trafikdödade den årstiden. Ett par projektdeltagare begärde därför ut uppgifter från polisen om antalet nykterhetskontroller (utandningsprov) per månad i polisområdet under 2018-2024. Bearbetningen visade att bara 3-4% av årets prover togs under juli respektive augusti, vilka placerar dessa sommarmånader i botten vad gäller förekomsten av nykterhetskontroller i trafiken. Resultaten presenterades i ett debattinlägg i Västerbottens Kuriren med rubriken "Prioritera nykterhetskontroller i trafiken under sommaren".

Den andra undersökningen fokuserade på kommunernas tillsyn av serveringstillstånd enligt Alkohollagen. Från nationella register hämtades dels uppgifter som länets kommuner lämnat till Folkhälsomyndigheten om antal beviljade tillstånd, dels uppgifter om genomförd tillsyn. Dessutom hämtades underlag från länsstyrelsen som tillsynsmyndighet. Resultaten var anmärkningsvärda. Det senaste året hade 7 av länets 15 kommuner inte gjort några tillsynsbesök alls, och några hade inte bedrivit någon tillsyn alls på serveringsställen under flera år i rad trots att varje ställe förväntas få minst ett tillsynsbesök per år. Avslöjandet presenterades i december 2025 i en debattartikel i Västerbottens Folkblad med rubriken "Skrämmande att kommunerna struntar i alkohollagen".

Från slutredovisningen av projektet kan konstateras att de nya grepp som använts för opinionsbildning har gjort att våra budskap nått ut mycket bättre än tidigare både via media, främst debattartiklar, och till myndigheter och aktörer via bl a dialogmöten.
"Medborgarforskningen" har tagit fram underlag och producerat resultat som inte tidigare har rapporterats från myndigheter eller journalister, vilket givet nykterhetsorganisationerna "en högre status" som kunskapsbärare inom området.

Seminarier
Forskningsrapporten När mindre är mer

I samband med årsmötet presenterade Emil Juslin, chef för IOGT-NTO:s drogpolitiska avdelning, delar av den senaste forskningsrapporten ”När mindre är mer – Hälsovinster och samhällseffekter av minskad alkoholkonsumtion”. Internationell och svensk forskning visar

tydligt att minskad alkoholkonsumtion både på befolkningsnivå och individuellt har stora fördelar för både hälsa och samhälle.

Cannabisseminarier med Sara Heine från Narkotika politiskt centrum
VLN genomförde den 14 maj ett lunchseminarium med Sara Heine, NPC, tillsammans med Studentkåren på Umeå universitet och med folkhälsobidrag från Region Västerbotten. Hon diskuterade bl a den opinionspåverkan och normförskjutning som pågår kring cannabis. På grund av inställt flyg så fick Sara Heine vara med digitalt på lunchseminariet.

På kvällen deltog Sara Heine fysiskt på Ordenshuset i Umeå med temat Cannabis i nya former. Det var 32 personer som deltog under detta mycket lyckade "after work"seminarium arrangerat tillsammans med NBV.

Opinionsbildande aktiviteter inför valåret 2026
Ett möte inför valåret arrangerades på Ordenshuset i Umeå den 1 oktober. Pontus Jessmor, politisk sekreterare på IOGT-NTO, deltog digitalt. Han redogjorde för de frågor som tagits fram som viktiga att prioritera inför kommande val. Frågor som lyftes fram var bl.a. alkoholskatten, alkoholreklamen, alkoholmonopolet, barnens rättigheter, langning och alkoholindustrin. Kvällen avrundades med att vi resonerade om hur vi kan använda oss av den information som vi fått för att påverka inför kommande val. Sammantaget var det en mycket intressant kväll med bra tankar om hur vi kan påverka inför och efter valet.

Folknykterhetens vecka

VLN:s olika medlemsorganisationer genomförde en del aktiviteter runt om i Västerbotten under folknykterhetens vecka.

Ge barnen en vit jul/Vit jul

Våra medlemsorganisationer har genomfört en del aktiviteter på temat "Ge barnen en vit jul/"Vit Jul". Även i år fick VLN gratis plugin annonser i VK och VF på temat "Ge barnen en Vit Jul".

Media/Påverkan

Årsmötet antog ett uttalande om att vårt alkoholmonopol är i fara i och med att beslut tagits om att tillåta gårdsförsäljning. Risken är stor att Sveriges framgångsrika folkhälsopolitik kommer att äventyras. Uttalandet från VLN årsmöte har varit inne i flera av våra länstidningar.

I samband med SAFF-projektet har VLN haft in ett flertal artiklar/debattinlägg i våra lokala medier. Här är en redovisning av temat på några av dessa:
- Avsaknaden av ANDTS i skolan
- Drograttfylleri
- Faran med legalisering av cannabis
- Avsaknad av nykterhetskontroller i trafiken under sommaren
- Kommunerna struntar i alkohollagen

Hemsidan www.vln.se

Kommande och genomförda aktiviteter presenteras löpande på vår hemsida. Där uppmärksammas även debattinlägg och insändare som tillkommit genom VLNs projekt och aktiviteter. Även medlemsorganisationers arrangemang kan annonseras på hemsidan. Vi använder Facebook och Youtube i liten utsträckning. Tidigare styrelseledamoten Åke Eriksson sköter hemsidan.

Samverkan/Representation

En del av de arrangemang som VLN arrangerar görs i samverkan med NBV, Nykterhetsrörelsens bildningsverksamhet.

I *Länssamrådsgruppen för ANTDS* har VLN två ledamöter. Kerstin Sjöström och Curt Bergner har varit ordinarie representanter. Samrådsgruppen har träffats fyra gånger under 2025. VLN har fått presentera sammanställningen av vår enkätundersökning angående västerbottningarnas inställning till cannabis och rapporten om rattfylleridomar för länssamrådsgruppen. VLN har även presenterat materialet angående rattfylleridomarna i Lycksele den 8/10 på ett möte arrangerat av länssamrådsgruppen.

BRIS har 2025 haft nätverksträffar i Umeå och Skellefteå. VLN har varit representerade på båda dessa träffar.

VLN är medlem i Samforma som består av ca 70 olika organisationer. Åke Eriksson deltog på Samformas årsmöte.

VLN är medlem i Sveriges Landsråd för Alkohol och Narkotikafrågor (SLAN*)*.

Ekonomi

Se separat årsredovisning för VLNs ekonomi. Verksamheten har huvudsakligen finansierats genom ett projektbidrag från SAFF samt folkhälsobidrag från Region Västerbotten. Tidigare styrelseledamoten Åke Eriksson sköter bokföringen.

Slutord

Projektet ”Nya grepp för opinionsbildning i samverkan” med bidrag från Stiftelsen Ansvar för Framtiden har varit en viktig del av vår verksamhet även under 2025, och via artiklar och möten har vi lyckats nå ut till både allmänhet och nyckelpersoner. I flera fall har vi kunna ta fram nya fakta som inte tidigare redovisats, och har på så sätt gjort oss mer intressanta i samhällsdebatten.

Hösten 2025 lämnade vi en ny ansökan till SAFF om en satsning på att lära oss använda AI som ett verktyg i opinionsbildningen. NBV Norr var medsökande och syftet är att våra medlemsorganisationer ska kunna använda sig av AI som hjälpmedel i sitt arbete. AI-projektet beviljades ett bidrag på totalt 150 000 kr, varav 130 000 kr för 2026 och 20 000 för januari 2027.

Styrelsen vill tacka deltagarna för deras insatser i SAFF-projektet och vid våra andra aktiviteter. Vår förhoppning är att vårt nya AI-projekt ska fortsätta drivas med ambitionen att fler personer från medlemsorganisationerna kan komma med i arbetet och sprida idéer opinionsbildande aktiviteter som man arbeta med i grupp eller enskilt.

Styrelsen för VLN

Bertil Forsberg Kurt Bergner Carina Granberg

Kerstin Sjöström Maria Vredin Sven Ederlöf

Birgitta Hellström